

Evaluering av UiB idé

Rapport fra en arbeidsgruppe

Bergen november 2023

1. Bakgrunn

Våren 2021 lanserte UiB et nytt innovasjonsprogram (UiB idé) for vitenskapelig tilsatte og studenter. UiB idé skal bidra til at vitenskapelig tilsatte og studenter som ønsker å teste ut innovasjonspotensialet i ideer som har oppstått som følge av forskning eller studentarbeider, gis mulighet til følge ideen.

Programmet skal nå evalueres og følgende arbeidsgruppe er satt ned for å utføre dette arbeidet:

- Knut Børve, Kjemisk institutt (leder)
- Åsil Bøthun, Institutt for samtidskunst
- Kristine Jørgensen, Institutt for informasjons- og medievitenskap
- Karsten Specht, Institutt for biologisk og medisinsk psykologi
- Andreas Westermoen, Det medisinske fakultet

Sekretariat: Steinar Vestad, Universitetsdirektørens kontor

Arbeidsgruppen fikk følgende mandat:

Mandat:

1. Gruppen bes evaluere UiB idé 2021 - 2023 ut fra målsetningen som ble lagt til grunn ved etablering av programmet i 2021
https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/uib_ide_programnotat_2022_0.pdf
 - a. Har UiB idé bidradd til at flere ansatte og studenter har kunnet teste ut, bekrefte og kvalitetssikre egne innovasjonsideer som har oppstått som resultat av forskning eller studier?
 - b. I hvilken grad har programmet bidradd til å bygge innovasjonskultur i fagmiljøene søkerne kommer fra?
 - c. Har idéene som har fått støtte representert bredden av fagene ved UiB og spekteret av innovasjoner - innovasjon i offentlig sektor, kommersialiseringsprosjekter og sosiale innovasjoner?
 - d. I hvilken grad har man lyktes med at UiB idé skal virke sammen med det øvrige innovasjons-virkemiddelapparatet internt og eksternt og hva har skjedd videre med de idéene som har oppnådd støtte?
 - e. Hvilken betydning har det hatt at vi har brukt en ekstern evalueringskomité?
2. Gruppen bes komme med forslag til hvordan UiB idé kan tilpasses endringene som er gjennomført og som kan forventes å komme med hensyn til Forskningsrådets støtte til tidligfase innovasjon (tidligere lokale prosjektmidler).
3. Gruppen bes vurdere hvilken betydning UiB idé kan ha for å gjøre kontakten mellom forskere og VIS lettere.

2. Arbeidsgruppens oppsummering

UiB idé har i betydelig omfang bidratt til at flere ansatte og studenter har kunnet teste ut, bekrefte og kvalitetssikre egne innovasjonsidéer, og spesielt for studenter representerer programmet en mulighet som ikke finnes andre steder.

Avtakende søknadstall fra oppstart til 2023 gjør at UiB idé isolert sett ikke kan tas til inntekt for nevneverdig styrking av innovasjonskulturen ved UiB i evalueringsperioden. Mens innovasjonsoppdraget er tydelig til stede i UiBs gjeldende strategi, sier strategien lite om *hvordan* realisere visjoner og ambisjoner på dette feltet. Å utvikle en *tiltaksplan for innovasjon og entreprenørskap* er et godt kulturbyggende tiltak, hvor UiB idé vil inngå som en viktig brikke i et større planmessig arbeid.

Mens den bevisste vektleggingen på idé og faglig bredde gjør programmet velegnet til å holde en dialog rundt innovasjon med alle fagmiljø ved institusjonen, fordrer dette en offensiv markedsføring av programmet og oppfølging også av søknader som ikke innvilges. Tilslagsraten varierer fra 39% til 25% for MN, MED, SV, JUS og HF, mens PSYK, KMD og UM har svært dårlig uttelling. Utvalget vurderer det som positivt at hele 21 av 94 søknader kommer fra miljø med lav innovasjonsprofil. Tilslagsraten her er imidlertid betydelig lavere enn i miljøer med middels eller høy innovasjonsprofil. Et konkret forslag for å forvalte denne interessen, er å tilby hver UiB idé-søknad som ikke innvilges, et fast antall veiledningstimer (f. eks. 2t) enten fra FIA eller over rammeavtalen med VIS, med sikte på å gi økt innovasjonskompetanse og forbedret søknad ved neste korsvei.

Åtti prosent av prosjektene som fikk støtte av hovedvirkemiddelet UiB idé i 2021 og 2022, har etablert kontakt med det videre virkemiddelapparatet for innovasjon. Andelen hvor konseptavklaring konkluderer med avvikling, er lav, og med tanke på programmets tiltenkte rolle innen tidlig-fase verifisering synes opprettelsen av UiB Tidlig idé å være godt motivert.

Eksterne medlemmer i evalueringskomitéen bidrar til stor og variert innovasjonskompetanse og høy kvalitet i tilbakemelding til søkerne i siste fase av evalueringen. Imidlertid kan det vurderes om denne ressursen kan utnyttes mer direkte til oppmerksomhet rundt og kulturbygging for innovasjon ved UiB, utover kontakten med søkerne? Evalueringskomitéen inkluderer også en fagperson fra UiB. Som ledd i kulturbygging, kan det være hensiktsmessig å utvide dette til to interne fagpersoner forslagsvis med to års funksjonstid, samt å søke en faglig rotasjon.

UiB idé er et nyttig verktøy for UiB å se i sammenheng med Forskningsrådsfinansiering samt hvordan UiB ønsker å benytte VIS. Det forventes at Forskningsrådet gir stor handlefrihet i forhold til utforming av virkemidler, så lenge UiB evner å løfte fram og prioritere innovasjonsoppdraget. UiB har trolig behov for å utvikle indikatorer som favner bredden i innovasjonsfeltet og våre visjoner og ambisjoner for innovasjon. To konkrete forslag i så måte er (i) å utvikle, vedlikeholde og bruke en oversikt over det UiB-interne støtte- og virkemiddelapparatet rundt innovasjon, inkluderte alle tre nivå i organisasjonen samt sentra, rettet mot både ansatte og studenter, og (ii) utvikle og vedlikeholde en fyldig database over innovasjonsprosjekt som er egnet for både statistikk og for utforming av *Impact cases*.

UiB idé kan ha viktige roller i å lette kontakten mellom forskere og VIS. UiB idé kan anbefale grunnenhetene å benytte VIS i en tidlig-tidlig-fase for å motivere og veilede med sikte på uttelling i UiB idé, og UiB idé kan tydeligere og systematisk ta i bruk VIS i oppfølging av både søknader som ikke innvilges, og dem som innvilges.

3. Om programmet UiB idé

Med bakgrunn i UiBs strategi og handlingsplan for innovasjon og entreprenørskap, ble [UiB idé](#) lansert våren 2021. Målsettingen med programmet er å kunne gi ansatte og studenter en mulighet til å søke om støtte for å gjennomføre en validering og/eller testing av en innovasjonsidé som har oppstått som resultat av forskning eller studier.

UiB idé skal favne bredt, og er åpent for å søke om støtte til både kommersielle og ikke-kommersielle innovasjonsideer. Slik er siktemålet at programmet kan være med å styrke innovasjonskulturen ved UiB (handlingsplan utgått i 2022).

UiB idé er ikke avgrenset til å utlukkende være en finansieringsordning, men skal også være et tjenestetilbud for UiBs vitenskapelig tilsatte og studenter som ønsker å satse på innovasjonsideer. Som del av UiB idé vil det tilbys veiledning og støtte, herunder etableringen av en møteplass for ansatte og studenter med ideer som innovasjonspotensiale. Intensjonen med etableringen er å legge til rette for modning av ideer og klargjøre veien videre for ideer som har innovasjonspotensiale. Slik plasserer programmet seg som ett av de første trinnene i «innovasjonstrappa», og vil være et steg på vei mot andre og utfyllende støtteordninger og virkemidler hos Norges forskningsråd, EU, Innovasjon Norge og andre finansieringskilder. Enten som selvstendige prosjekter, eller gjennom et kommersialiseringsløp gjennom VIS

UiB idé har en årlig budsjetttramme på 2 mill. kroner og en søknadsfrist per år. Maksimalt støttebeløp er 500 000 kroner for forskerprosjekt, og 100 000 kroner for studentprosjekt.

Fra 2022 er det i tillegg avsatt en pott 200 000 kroner med tidlige avklaringsmidler. Både vitenskapelige ansatte og studenter kan her søke om midler fra UiB tidlig idé. Maksimal tildeling i UiB tidlig idé er 25 000 kroner, og søknadene vil bli avgjort av FIA fortløpende. Målsettingen til UiB tidlig idé er å få fram ideer i en tidlig fase dette gir muligheter til å nå ut til flere. Samtidig kan dette gjøre det lettere å få innovasjonsprosjekter modne nok til å kvalifisere for andre midler som UiB idé eller STUD-ENT.

Fra 2023 er UiB Idé del av en pakke finansiert gjennom TFTO-ordningen (tidligfase teknologioverføring), hvor det også ligger VIS-aktivitet. Dette åpner for bedre formell koordinering mellom Idé-prosjektene og VIS. Den praktiske effekten av dette forventes imidlertid være liten.

4. Data for gjennomføring av UiB idé

Siden 2021 er midler fra UiB idé lyst ut tre ganger med til sammen 94 søknader. Av dette er 6 søknader til ordningen UiB Tidlig idé som ble startet opp i 2022. Til sammen 25 prosjekter er innvilget støtte, noe som gir en suksessrate på 27%. En oversikt over perioden 2021-23 er gitt i Tabell 1, mens årsstatistikk for hvert av de tre årene er gitt for virkemidlet UiB idé i Tabell 2. Ytterligere datagrunnlag kan finnes i et eget vedlegg.

Tabell 1 Søknadsstatistikk for virkemidlene UiB idé og Tidlig idé aggregert for perioden 2021-2023 for kategoriene student- og forskerprosjekt.

Virkemiddel	UiB idé			Tidlig idé			Begge
	Stud.	Forsk.	Alle	Stud.	Forsk.	Alle	Alle
Søknader	32	56	88	3	3	6	94
Finansierte	10	12	22	1	2	3	25
Tilslagsrate	31%	21%	25%			50%	27%

Tabell 2 Årsstatistikk for søknader om støtte fra UiB idé (inkluderer ikke Tidlig idé) til student- og forskerprosjekt.

UiB idé	2021 (Stud.+Forsk.)	2022 (Stud.+Forsk.)	2023 (Stud.+Forsk.)
Søknader	36 (15 + 21)	31 (12 + 19)	21 (5 +16)
Finansierte	8 (4 + 4)	7 (3 + 4)	7 (3 + 4)
Tilslagsrate	22%	23%	33%

Søknadsoversikten i Tabell 3 viser at det er kommet søknader fra alle fakultet¹ og at med unntak av KMD og UM har alle fakultet oppnådd finansierte prosjekter. Både søknader og innvilgede prosjekter har størst omfang ved fakultetene MN og MED, og hele 72% av de innvilgede prosjektene ligger til disse to fakultetene.

Tabell 3 Fordeling av søknader og finansierte prosjekter over fakultet/enhet, for virkemidlene UiB idé og Tidlig idé og perioden 2021-23.

Fakultet	Søknader	Innvilgede prosjekter	Tilslagsrate	Andel av alle finansierte prosjekter
HF	4	1	25%	4%
MN	23	9	39%	36%
MED	27	9	33%	36%
SV	11	3	27%	12%
JUS	4	1	25%	4%
PSYK	13	2	15%	8%
KMD	11	0	0	0
UM	1	0	0	0
<i>Totalt</i>	<i>94</i>	<i>25</i>	<i>27%</i>	<i>100%</i>

Som en tilnærming til å få oversikt over søknadsmassen, har FIA valgt ut fem vanlige karakteristikk for innovasjonsprosjekt og vurdert i hvilken grad de passer på hvert enkelt prosjekt. De valgte karakteristikkene er Kommersialisering, Prosess, Produkt, Service, og Sosial (innovasjon). Mens det er vanskelig å angi en éntydig innovasjonskategori for hver enkelt søknad til UiB idé, kan man forsøksvis assosiere et sett med attributter/ karakteristikk. Oversikten i Tabell 5 på side 8 viser at hver av karakteristikkene *produkt* og *kommersialisering* beskriver nesten halvparten av alle søknader til programmet. Søknader som karakteriseres ved *kommersialisering* eller *produkt*, finansieres langt oftere enn andre søknader. Også *sosialinnovasjon* korrelerer positivt med innvilgelse, og tilslagsprosentene er hhv. 48, 43 og 36% for prosjekt som karakteriseres ved *produkt*, *kommersialisering* eller *sosialinnovasjon*. Videre, er *prosess* er et nøytralt attributt i forhold til finansiering, mens det skjer en svak deseleksjon av *serviceinnovasjon*. Disse observasjonene blir benyttet videre i evaluering av punkt 1.c i mandatet (kapittel 5.1.c, under).

For de 15 prosjektene som fikk støtte av hovedvirkemiddelet UiB idé i 2021 (8) og 2022 (7) er det gjort en statusvurdering per oktober 2023 som oppsummert i Tabell 4. Langt de fleste prosjektene har gjennomført konsept-test og etablert kontakt med det videre virkemiddelapparatet for innovasjon (hhv. 87 og 80%). Fem av 15 prosjekt har sikret en eller annen form for finansiell videreføring, mens i to tilfeller (13%) er det foretatt konseptavklaring med avvikling som konklusjon.

¹ For enklere språkbruk inkluderes her også UM når det vises til 'fakultet'.

Tabell 4 Status per oktober 2023 for alle 15 prosjekter tildelt finansiering av UiB idé i 2021 og 2022.

	Antall prosjekt	Andel
Konseptbevis oppnådd; Prototype	13	87 %
Innovasjonside er videreutviklet / korrigeret	8	53 %
Videre finansiering er sikret	5	33 %
Idéen er forkastet	2	13 %

5. Arbeidsgruppens vurderinger

I det følgende blir evalueringen presentert ved punktvis gjennomgang av mandatet.

5.1 Programmets måloppnåelse

- a) Har UiB idé bidradd til at flere ansatte og studenter har kunnet teste ut, bekrefte og kvalitetssikre egne innovasjonsideer som har oppstått som resultat av forskning eller studier?

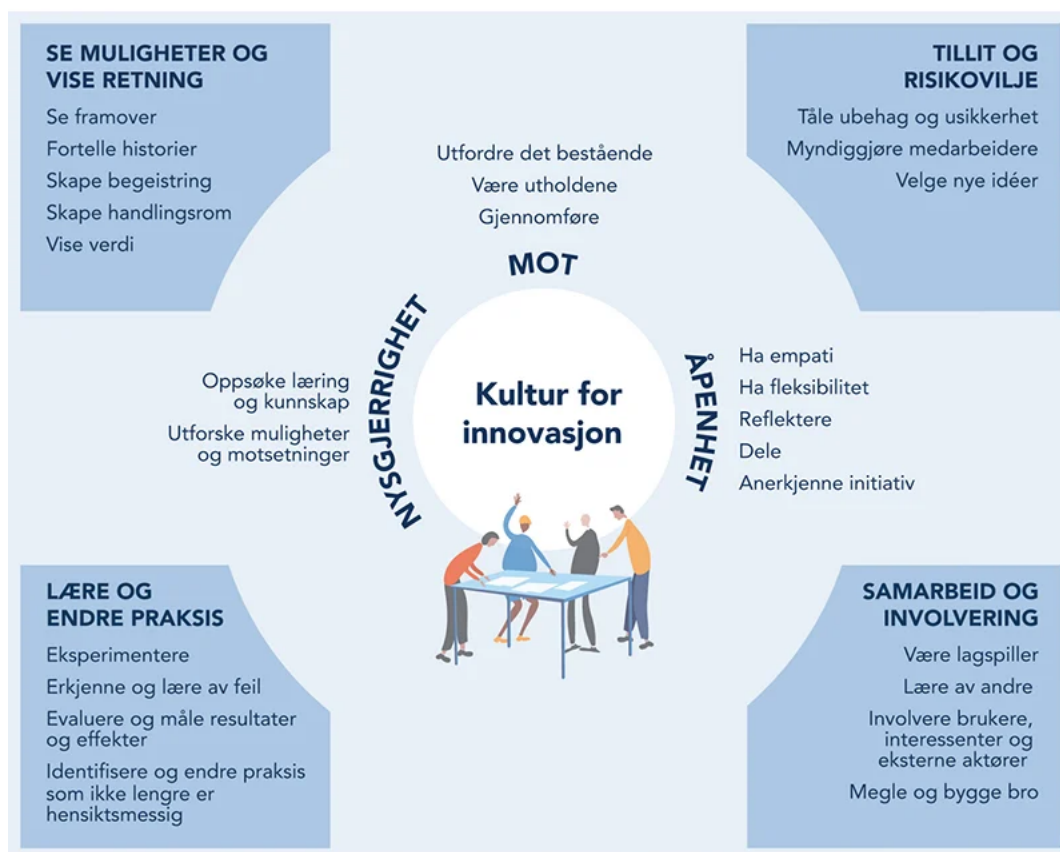
Programmet har tildelt støtte til 15 regulære prosjekt over sine to første år, og det er utviklet prototyper for 13 av 15 prosjekter, jf. Tabell 4. I samtlige sju studentprosjekt er konseptet videreutviklet, mens dette kun har skjedd i ett forskerprosjekt. I to prosjekt er det bærende konseptet vurdert til å ikke gi grunnlag for å videreføre innovasjonsprosjektet. Samlet sett har UiB idé i betydelig omfang bidradd til at flere ansatte og studenter har kunnet teste ut, bekrefte og kvalitetssikre egne innovasjonsideer som har oppstått som resultat av forskning eller studier.

Spesielt for studenter representerer UiB idé en mulighet som ikke finnes andre steder, mens den bevisste vektleggingen på idé og faglig bredde gjør programmet velegnet til å holde en dialog rundt innovasjon med alle fagmiljø ved institusjonen.

Det er pekes likevel på at det har vært utfordrende for noen fagmiljø å presentere ideer og prototyper etter den oppgitte søknadsmalen som UiB idé framsetter, jf. omtale i kapittel 5.1.c nedenfor.

- b) I hvilken grad har programmet bidradd til å bygge innovasjonskultur i fagmiljøene søkerne kommer fra?

Kapittel 7.3 i Stortingsmelding 30 (2019–2020) utforsker begrepet kultur for innovasjon med særlig innretning mot offentlig sektor. Selve begrepet 'innovasjonskultur' defineres ikke, men brukes som en kortform for 'innovasjonsvennlig kultur,' jf. Figur 1.

Figur 1 Kjennetegn ved en innovasjonsvennlig kultur (gjengir Figur 7.2 i St.- Meld. 30 (2019-20)).

NIFU-rapport 4/2022 knytter innovasjonskultur i fagmiljøene til kompetanse og ferdigheter om kommersialisering, herunder god kjennskap til mål og planer om kommersialisering, kompetanse og ferdigheter om kommersialisering, og kjennskap til de mest relevante aktørene og prosedyrene, samt en bred aksept for at kommersialisering er en viktig og legitim aktivitet for institusjonen. UiB legger til grunn en bredere definisjon av innovasjon hvor det i tillegg til kommersialisering og verdiskapingspotensial, også vektlegges samfunnsnytte, dét å dekke et behov, og mulighet for at innovasjonen gjøres tilgjengelig for relevante brukergrupper. Dette er i rimelig samsvar med OECDs definisjon av innovasjon i offentlig sektor², og harmonerer med beskrivelsen av innovasjon som «noe nytt og nyttig som er nyttiggjort.»

I tråd med dette vil vi her forstå god innovasjonskultur som en kombinasjon av kompetanse, ferdigheter, holdninger og verdier som setter et fagmiljø i stand til å frembringe, anerkjenne og prioritere utvikling av «nytt og nyttig som blir nyttiggjort» med utgangspunkt i egne studier og forskning.

Utvalgets oppfatning er at i de fleste miljøer er interessen for innovasjon knyttet til enkeltpersoner snarere enn del av en etablert kultur, men at UiB idè bidrar til bevisstgjøring og diskusjon rundt innovasjon som er et viktig element i kulturbygging. Selve søknadsskjemaet, evalueringen og kontakten med rådgivere underveis gir studenter og unge forskere viktig opplæring i forhold til innovasjonsperspektiv på (egen) forskning.

² Innovasjon i offentlig sektor kan være en ny eller vesentlig endret tjeneste, produkt, prosess, organisering eller kommunikasjonsmåte. At innovasjonen er ny, betyr at den er ny for den aktuelle virksomheten, den kan likevel være kjent for og iverksatt i andre virksomheter.

Mens Regjeringen i Stortingsmelding 30 (2019-2020) «vil utvikle verktøy som hjelper virksomheter med å måle innovasjonskultur og bruke resultatet til å utvikle tiltak i virksomheten», er utvalget ikke kjent med at slike verktøy står til disposisjon. Det er derfor ikke trivielt å vurdere i hvilken grad programmet har bidradd til å bygge innovasjonskultur i fagmiljøene.

I mangel på bedre verktøy vil vi forsøksvis bruke oppslutningen om UiB idé som en proksi/indirekte mål på utvikling av innovasjonskultur. Målt ved antall søknader er det en svakt dalende deltakelse i UiB idé fra 2021 til 2023, med hhv 36, 31 og 21 søknader for de tre årene, jf Tabell 2. Nedgangen er spesielt merkbar for studentprosjektsøknader, hvor antallet er redusert fra 15 i 2021 til kun 5 søknader i 2023. Tallet på innvilgede prosjekter er om lag det samme fra år til år, slik at tilslagsprosenten har steget merkbart.

For 2023, og inkludert alle søknadskategorier, er det 7, 5, 5, 4, og 4 søknader fra hhv SV, MN, PSYK, KMD og MED, og ingen fra UM, Juss eller HF. For MN og MED representerer dette mer enn en halvering av antall søknader fra 2021/22 og til 2023, mens antall innvilgede prosjekter fra de to fakultetene ligger ganske konstant. I beste fall kan dette tolkes som en læring om hvilket søknadssegment som programmet tar ansvar for, slik at treffsikkerheten øker. En annen, og kanskje viktigere, forklaring kan være manglende mobilisering og redusert synlighet som følge av at programmet ikke lenger er nytt. UiB Idé ble dessuten etablert for å dekke et hittil uadressert behov, slik at man kunne forvente en viss «dambruddseffekt» av oppsamlete prosjekter i programmets første to år. På den annen side kan erfaringer med hvilke prosjekter som gis støtte føre til at søkere over tid setter strengere krav til egne muligheter for tildeling.

Samlet for de andre enhetene er antall søknader stabilt, hhv 15 og 16 i 2021 og 2023, og med stabil, lav uttelling (13%). Så, mens oversikten i Tabell 3 viser en relativt stor bredde i tilfanget av søknader til programmet, kan dette vanskelig tas til inntekt for en tiltakende, bred innovasjonskultur ved UiB. Det er heller ikke tegn til at UiB idé inntar en sterkere rolle blant de tradisjonelt sterke innovasjonsmiljøene ved institusjonen, på tross at av disse har fått en betydelig andel av den disponible støtten. Tallmaterialet her, som riktig nok er spinkelt, kan forstås som at innovasjonskulturen ved UiB ikke har blitt nevneverdig styrket i perioden 2021—2023.

Kulturbygging er langsiktig arbeid hvor betydningen av hvert enkelt tiltak kan være vanskelig å spore. Det vil alltid være viktig å forankre ønsket kulturendring i ledelsen og institusjonens strategi. UiBs Strategi 2023-2030 inneholder tydelige visjoner³ og ambisjoner⁴ for innovasjonsarbeidet. Derimot sier gjeldende strategi lite om tilrettelegging for å realisere

³ «Vårt innovasjonsarbeid overfører kunnskap og nye anvendelser av forskning til samfunnet. UiB har sterke tradisjoner for å sette kunnskap i bruk gjennom nye teknologiske løsninger, tjenesteinnovasjon og sosial innovasjon. Studentene utgjør en kraft i innovasjonsarbeidet. Med vår sentrale rolle i kunnskapsbyen Bergen, våre kunnskapsklynger og sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), er vi en naturlig og åpen møteplass for samarbeid mellom nærings-, kultur- og samfunnsliv, både nasjonalt og internasjonalt.»

⁴ «Vi skal forme definisjonen av innovasjon i academia med utgangspunkt i fagenes særtrekk og tilby kompetanse i innovasjonsarbeid til vitenskapelig ansatte og studenter. Vi skal styrke vårt samarbeid med andre institusjoner og næringslivet for å sette kunnskap i bruk og skape kunnskapsoverføring til samfunnet. Vi skal oppnå flere sentre for forskningsbasert innovasjon (SFI) og delta i europeiske og nasjonale konkurransearenaer for innovasjon som støtter opp om UiBs profil.»

disse ambisjonene. En tiltaksplan for innovasjon og entreprenørskap⁵ kan være et godt kulturbyggende tiltak i seg selv, hvor UiB idé vil inngå som en viktig brikke.

- c) Har idéene som har fått støtte representert bredden av fagene ved UiB og spekteret av innovasjoner - innovasjon i offentlig sektor, kommersialiseringsprosjekter og sosiale innovasjoner?

Miljøene som søker, er i stor grad de samme som allerede leverer ideer til VIS og som har et bevisst forhold til innovasjon og innovasjonsmidler. Dette reflekteres også i prosjektene som har fått støtte fra UiB Idé: MED og MN har hver 36% av tildelte prosjekt, mens SV kommer på tredjeplass med 12%, jf Tabell 3. Tilslagsraten varierer fra 39% til 25% for MN, MED, SV, JUS og HF, nær gjennomsnittet på 27%.

For PSYK, KMD og UM er derimot situasjonen en ganske annen, med tildeling til kun hhv 2 av 13, 0 av 11, og 0 av 1 søknader. Her er det behov for spesifikk søknadsstøtte og oppfølging for å ivareta den gryende interessen for innovasjon ved disse enhetene. Når kun 3 av 21 søknader fra miljøer med lav innovasjonsbevissthet innvilges, er det en reell risiko for at disse miljøene aldri kommer i gang. Mens utvalget vurderer det som særdeles positivt at hele 21 søknader kommer fra miljø med lav innovasjonsprofil, er et konkret forslag for å forvalte denne interessen, å tilby hver UiB idé-søknad som ikke innvilges, et fast antall veiledningstimer (f. eks. 2t) enten fra FIA eller over rammeavtalen med VIS, med sikte på å gi økt innovasjonskompetanse og forbedret søknad ved neste korsvei.

Tabell 5 Statistikk over andelen søknader (2021-23) som delvis kan beskrives av en gitt innovasjonskarakteristikk. a

Karakteristikk →	Produkt	Kommersialisering	Sosial	Service	Prosess
Blant alle 94 søknader	48%	46%	15%	15%	7%
Blant de 25 finansierte søknadene	84%	72%	20%	12%	8%

^a Verdiene summerer til over 100% fordi et prosjekt kan beskrives av flere karakteristikk.

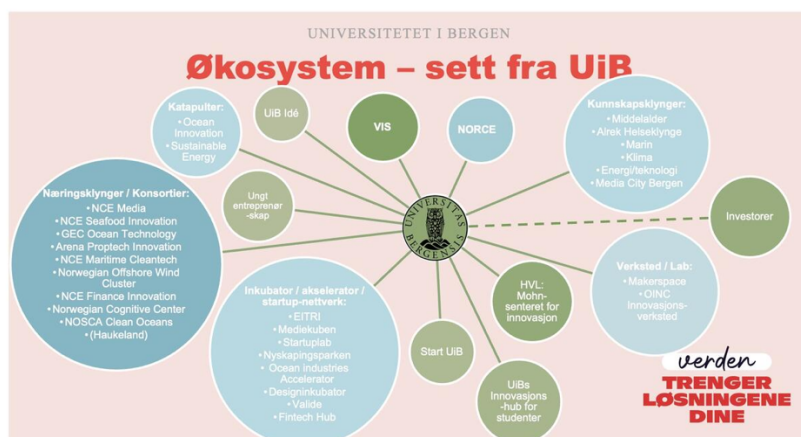
Selv om evalueringskriteriene for UiB idé har lavt markedsfokus, kjennetegnes tildelte prosjekt i stor grad ved attributtene *Kommersialisering* og *Produkt*. Dette er tilfellet i langt større grad enn for den totale søknadsmassen. Inntrykket som utvalget har etter dialog med programadministrator, er at tildeling er forsøkt gjort utelukkende på prosjektenes egne premisser uten hensyn til diversitet i porteføljen. Den påviste klare korrelasjon mellom søknadenes innovasjonskvalitet, vist gjennom tildeling, og markeds- og produktorientering av prosjektet, kan skyldes evalueringspanelets bakgrunn og deres tolkning av evalueringskriterier, men det kan også skyldes kulturforskjeller (inkl. ulik språkbruk) og ulik historie for innovasjonsperspektiv (modenhet) mellom fagfeltene, eller andre grunner. Oversikten i Tabell 5 viser at også *sosialinnovasjon* korrelerer positivt med innvilgelse, med tilslagsrate på 36% for søknader med dette som attributt (fremkommer av data i Tabell V8 på side 14).

UiB idé programmet har forsøkt å påvirke utviklingen gjennom oppnevning av eksterne medlemmer av de årlige komiteene som skal vurdere søknadene. Flere av disse har erfaringer fra andre typer innovasjon. Det vises samtidig til at vektingen av «klassiske innovasjonsprosjekter» også er utfordrende ved andre institusjoner.

⁵ Eksemplifisert ved <https://uit.no/Content/809038/cache=1680269393000/TiltaksplanIE23.pdf>

d) I hvilken grad har man lyktes med at UiB idé skal virke sammen med det øvrige innovasjons-virkemiddelapparatet internt og eksternt og hva har skjedd videre med de idéene som har oppnådd støtte?

Overordnet består det interne virkemiddelapparatet ved UiB av støttefunksjoner ved sentraladministrasjonen og da spesifikt ved FIA, virkemidler på fakultets- og instituttnivå, samt miljøstøtte knyttet til sentra med tydelig innovasjonsfokus (SFI, FME, andre; jf Tabell V10 for eksempler). FIA vedlikeholder nettressursen UiB Innovasjon,⁶ som bl.a. inneholder Innovasjonshåndboka. Her gis også oversikt over det interne støtteapparatet for innovasjon ved UiB.⁷ Mens alle fakulteter har kontaktperson for innovasjon, har MED både en tydelig forankring i ledelsen gjennom prodekan for innovasjon, egne innovasjonsrådgivere, og ansvar for inkubatoren EITRI. I sum bidrar dette til at innovasjonsperspektivet er godt representert i mange sammenhenger og i samspill med de andre samfunnsoppdragene, og dette fakultetet har utvilsomt kommet lengst i etableringen av en innovasjonskultur. I form av samspill med UiB idé, bidrar MED med øremerket ekstra tjenestekjøpstimer inn mot enkeltsøknader til å dekke parallelt arbeid som ikke dekkes av UiB Idé (f. eks. IPR-arbeid).

Figur 2 Innovasjonsøkosystemet sett fra UiB-perspektiv, iflg Innovasjonshåndboka. Bilde: FIA - <https://w3.uib.no/en/innovation/152430/innovation-handbook#funding>.

Figur 2 oppsummerer både lokale samarbeidspartnere og komponenter i det lokale virkemiddelapparatet for innovasjon. VIS er UiB's viktigste verktøy for å stimulere til, å søke finansiering for, og å gjennomføre innovasjonsprosjekt og kommersialiseringsprosesser. Forskningsrådet forvalter viktige programmer for finansiering av innovasjonsprosjekter, men det finnes også en rekke andre aktører.

Av de 15 prosjektene som fikk støtte av hovedvirkemiddelet UiB idé i 2021 og 2022 har 80% etablert kontakt med det videre virkemiddelapparatet for innovasjon, og fem har sikret videre finansiering. Kun i to tilfeller (13%) er det foretatt konseptavklaring med avvikling som konklusjon. Dette tallet er lavt og antyder en noe høy terskel for tildeling av støtte. Programmet har allerede adressert dette gjennom opprettelsen av UiB Tidlig-Idé med konseptavklaring som formål.

Den videre skjebnen til finansierte prosjekt kan eksemplifiseres ved Figur 3 samt:

- Student-idé 'SafeSki' er blitt til bedrift med støtte fra Grunderakademiet og i Innovasjon Norges virkemiddelapparat.

⁶ <https://www.uib.no/innovasjon/143525/hvordan-kan-ansatte-drive-med-innovasjon#mange-former-for-innovasjon>

⁷ <https://w3.uib.no/en/innovation/152430/innovation-handbook#support-systems-for-innovation-at-uib>

- Det pågår arbeid i forhold til andre innovasjonssøknader (EIC pathfinder, NFR FORNY-søknader, novo innovator grants, kreftforeningens pilotprosjekt). Foreløpig ingen suksess på store søknader.

Figur 3 Eksempler på samspill mellom UiB idé-prosjekter og det øvrige virkemiddelapparatet. Figur: Yves Aubert, FIA.

e) Hvilken betydning har det hatt at vi har brukt en ekstern evalueringskomité?

Evalueringsprosessen er en kombinasjon av intern pre-siling og -rangering, fulgt av en sluttbehandling av den beste ca halvdel av en komité bestående i hovedsak av eksterne medlemmer. I mer detalj består søknadsbehandlingen (bortsett fra Tidlig-idé) av tre ledd:

- (i) FIA vurderer søknadene opp mot programmets kriterier og eliminerer søknader som ikke passer (feil TRL, støtte til drift eller infrastruktur istedenfor verifisering; for modne),
- (ii) FIA rangerer søknader for videre vurdering,
- (iii) En egen evalueringskomité vurderer de beste prosjektene ut fra søknad og muntlig presentasjon.

Over tidsrommet 2021-23 ble 15 av 56 forskerprosjekt eliminert i steg (i), 9 ble fjernet som resultat av steg (ii), og 32 søknader ble presentert for evalueringskomitéen som så innstilte 12 for bevilgning. Tre av fire medlemmer av evalueringskomitéen er rekruttert utenfra UiB og bringer inn relevant bakgrunn som gründer, konseptutvikler, eller innovasjonsmedarbeider. Mens dette kan forventes å gi en større legitimitet til tildelingsresultatet gjennom avstand og objektivitet i søknadsbehandlingens siste steg, er det vanskelig å påvise at innslaget av eksterne komitémedlemmer faktisk har hatt en betydning for utfallet. Derimot oppnår UiB at vår innovasjonsaktivitet oppnår økt synlighet også utenfor institusjonen, og for søkerne bidrar komitéens brede erfaringsbakgrunn til større læringseffekt ved selve intervjuet. Et interessant spørsmål er om den store innovasjonskompetansen som evalueringskomitéen besitter, kunne blitt brukt på en måte som mer direkte bidrar til oppmerksomhet rundt og kulturbygging for innovasjon ved UiB, utover kontakten med søkerne?

Dagens ordning med en fagperson fra UiB som medlem av evalueringskomitéen, oppfattes som nyttig og tillitskappende. Videre gir dette et potensiale for tilbakemelding til fagmiljøene, gjerne via programkoordinator. Som ledd i kulturbygging, kan det være hensiktsmessig å utvide dette til to interne fagpersoner med forslagsvis to års funksjonstid, samt å søke en faglig rotasjon

5.2 Programmets tilpassing til Forskningsrådets støtteordninger

I statsbudsjettet for 2022 varslet Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet at de var i dialog med Forskningsrådet om utviklingen av virkemidlene for kommersiell utnyttelse av forskningsresultater fra offentlig finansiert forskning¹. Programmet for Forskningsbasert nyskaping FORNY2020, finansierte frem til og med 2022 det tidlige arbeidet ved teknologioverføringskontorene (TTO-ene) gjennom ordningen med lokale prosjektmidler.

Ordnningen ble i 2023 erstattet med en søkbar ordning i Forskningsrådet rettet mot forskningsinstitusjoner (Trinn 1). Ordningen bidrar til å finansiere den tidlige fasen av teknologioverføringsprosessen («TTO-funksjonen»), dvs. arbeid med evaluering, rettighetssikring og utvikling av ideer og kunnskap, inkludert etablering av nye selskaper.

Departementenes hensikt med omleggingen:

- Tydeliggjøre eierskap og ansvar hos forskningsorganisasjonene
- Styrke kommersialiseringsarbeidet hos forskningsorganisasjonene
- Engasjere flere forskningsorganisasjoner og større faglig bredere
- Videreutvikle virkemidlene for kommersiell utnyttelse
- Ikke starte på nytt, men utnytte eksisterende kapasitet, videreutvikle og forsterke

I Trinn 1 lyste Forskningsrådet ut 100 mill. kroner for årene 2023 og 2024. Av dette fikk UiB tildelt 5 mill. kroner.

Trinn 2, 2025 –2026: dialogprosessen mot neste utlysning for perioden 2025 –2026 starter i 2023, med fokus på et bredere indikatorsett. I den forbindelse har arbeidsgruppen hatt et møte ved Forskningsrådet med formål å vurdere framtidige endringer samt vurdere hvordan UiB skal tilpasse seg den nye modellen.

Forskningsrådet vises her til ulike modeller for organisering, uten at det er konkludert med ønsket modell:

- Internmodell
- Forsterket ekstern modell
- Hybridmodell
- Regionmodell

Forskningsrådet viser til fordeler og ulemper med samtlige modeller, uten at det er konkludert med valg av framtidig modell. Rådet trekker likevel fram hybridmodellen som en modell som vil passe de fleste institusjoner. Det legges imidlertid opp til stor valgfrihet og rom for lokale/ regionale valg.

En gjennomgang av de ulike modellene er gitt i [NIFU rapport 2022:4](#) Forskningsrådet viser her til at den planlagte omleggingen vil gjennomføres over noe tid.

I prosessen legger Forskningsrådet opp til innspillmøter i sektoren med oppstart i 2023. I den forbindelse ba rådet om innspill til framtidige tildelingskriterier og hvordan institusjonene ønsker å bli målt.

UiB har tidligere vært opptatt å formidle at det er viktig at innovasjonsvirkemidlene til Forskningsrådet i enda større grad kan bidra til å stimulere våre SFI-er, satsning på kunnskapsklynger, samarbeid og medlemskap i næringsklynger og inkubatorer. UiB har gjennom denne typen satsinger og samarbeid kommet i mye tettere inngrep med aktive innovasjonsmiljøer, men ser fortsatt et uforløst potensial her. UiB etterlyser også at virkemidlene kommuniserer en klarere arbeidsfordeling mellom institusjonene og TTO-ene.

Samtidig som UiB bygger opp egen kompetanse på feltet, er det viktig å samvirke godt med VIS i de tidlige innovasjonsfasene, men det forutsetter en tydeligere arbeidsfordeling. Det er dessuten ønskelig fra UiB sitt ståsted at midlene som lyses ut i denne ordningen, kan benyttes til kompetanseutvikling for å rigge UH-institusjonene til å ta et større ansvar for TTO-funksjonen.

UiB (og sektoren) har behov for å utvikle indikatorer for å følge og påvise framveksten av en innovasjonskultur. Det forventes at Forskningsrådet gir institusjonene stor handlefrihet i forhold til utforming av virkemidler, så lenge det evnes å løfte fram og prioritere innovasjonsoppdraget. Både for eget bruk og for å spille inn i forespeilet prosess med Forskningsrådet, vil UiB være tjent med å utvikle indikatorer som favner bredden i innovasjonsfeltet og som gir god uttelling for en utvikling i tråd med våre visjoner og ambisjoner for innovasjon. To konkrete forslag i så måte er (i) å utvikle, vedlikeholde og bruke en oversikt over det UiB-interne støtte- og virkemiddelapparatet rundt innovasjon, inkluderte alle tre nivå i organisasjonen samt sentra, rettet mot både ansatte og studenter, og (ii) utvikle og vedlikeholde en fyldig database over innovasjonsprosjekt og som er egnet for både statistikk og for utforming av *Impact cases*.

5.3 Programmetts betydning for forholdet til VIS

I søknadsoversikten til UiB idé skilles det på miljøer med høy, middels og lav grad av innovasjonsfokus (*Innovation awareness in applicants environment*). Oversikten viser at det er stor forskjell mellom miljøenes kontakt med VIS etter dette kriteriet

Tabell 6 Kontakt med VIS etter miljøenes «Innovation awereness.»

Søkermiljøets innovasjonsbevissthet	Kontakt med VIS			Tilslag
	Nei	Ja	Sum	
Høy	8	14	22	36%
Medium	29	20	49	24%
Lav	18	3	21	19%
n.a.	2		2	
Totalsum	57	37	94	26%

Det må forventes, og blir bekreftet i Tabell 6, at miljø med høyt innovasjonsfokus har større innovasjonskompetanse, bedre etablert kontakt med VIS, og høyere tilslagsrate for søknader til UiB idé. Mens kun 3 av 21 søknader fra miljø med lavt innovasjonsfokus har hatt kontakt med VIS i søknadsprosessen, gjelder det samme for hele 14 (av 22) og 20 (av 49) søknader fra miljø med hhv høy og medium grad av oppmerksomhet på innovasjon. Dette påviser viktige forskjeller i samhandlingsmønstre med VIS, og er trolig avgjørende for uttellingsraten også i UiB idé. Uttellingsraten er essensielt lik og høy (46%) for alle prosjekter med etablert kontakt med VIS. Tildelingsraten er tilsvarende lav for prosjekter uten etablert kontakt med VIS, men her varierer denne raten også med søkermiljøets innovasjonsbevissthet: hhv. 25%, 10% og 0 for høy, medium og lav. Dette retter oppmerksomheten mot søknadsstøtte og informasjonsarbeid i forkant av utforming av søknad til UiB idé, og det kan vurderes om universitetets innovasjonsarbeid i større grad bør rettes inn mot miljø som i dag har lav grad av innovasjonsoppmerksomhet. Antallet søknader til UiB idé fra disse miljøene er betydelig og demonstrerer en interesse som bør støttes gjennom informasjonsarbeid.

UiB idé er et tidlig-fase program med vekt på konseptavklaring. For å lykkes og bli en robust og sterk komponent i UiBs innovasjonssatsing, er programmet avhengig av å motta

mange og gode (nok) søknader. Miljøene er på ganske ulike modenhetsnivå når det gjelder å se eget fag i relasjon til innovasjon, og det kan være nødvendig å få hjelp utenfra miljøet i dette perspektivarbeidet. Nedgangen i totalt antall søknader til UiB idé fra 2021 til 2023 tyder på at det er stort uutnyttet potensiale knyttet til idégenerering og innsikt i innovasjonspotensialet i egen forskning, også på enheter som i dag står for den største delen av UiB's portefølje av innovasjonsprosjekt.

Basert på diskusjonen over, trer det fram viktige roller som UiB idé kan ha for å lette kontakten mellom forskere og VIS: (i) UiB idé kan anbefale grunnenhetene å benytte VIS i en tidlig-tidlig-fase for å motivere og veilede med sikte på uttelling i UiB idé som tidlig-fase program, og (ii) UiB idé kan tydeligere og systematisk ta i bruk VIS i oppfølging av både søknader som ikke innvilges, og dem som innvilges.

Vedlegg. Utfyllende tabeller.

Tabell V7 Søknadsoversikt UiB idé og UiB Tidlig idé, for 2021 - 2023

	2021 (studenter/ ansatte)	2022 (studenter/ ansatte)	2023 (studenter/ ansatte)	Sum (2021-2023)
Søknader (Totalt)	36 (15/21)	33 (14/19)	25 (6/19)	94 (35/59)
Finansierte prosjekter	8 (4/4)	8 (4/4)	9 (3/6)	25 (11/14)
	22%	24%	36%	27%
Søknader (UiB idé)	36 (15/21)	31 (12/19)	21 (5/16)	88 (32/56)
Finansierte prosjekter (UiB idé)	8 (4/4)	7 (3/4)	7 (3/4)	22 (10/12)
Suksessrate (UiB idé)	22%	23%	33%	25%
Søknader (UiB tidlig idé)		2 (2/0)	4 (1/3)	6 (3/3)
Finansieringsprosjekter (UiB tidlig idé)		1 (1/0)	2 (0/2)	3 (1/2)
Suksessrate (UiB tidlig idé)		50%	50%	50%

Tabell V8 Støttetabell til tabell 4 Statistikk over hvor stor andel av søknadene (2021-23) som delvis kan beskrives av en gitt innovasjonskarakteristikk.

	Antall prosjekter som (delvis) kan beskrives av en gitt karakteristikk				
	Kommersialisering	Prosess	Produkt	Service	Sosial
Av alle 94 søknader	42	6	44	14	13+1 ^a
Av alle 25 innvilgede prosjekt	18	2	21	3	5
	Andelen prosjekter som (delvis) kan beskrives av en gitt karakteristikk				
	Kommersialisering	Prosess	Produkt	Service	Sosial
Blant alle 94 søknader ^b	42/94 = 46%	7%	48%	15%	15%
Blant alle 25 innvilgede prosjekt ^b	18/25 = 72%	8%	84%	12%	20%

^a Attributtet 'offentlig sektor' er brukt om én søknad og gruppert her sammen med 'Sosial'.

^b Verdiene summerer til over 100% fordi samme prosjekt kan beskrives av flere karakteristikker.

Tabell V9 Status innvilgede prosjekter 2021 - 2022

Outcomes for UiB idé projects 2021 and 2022 → Project owner: Project name	Proof-of-concept achieved; Prototypes developed	Follow-up funding secured	Embedding into support innovation ecosystem occurred	Idea amended	Idea rejected
Stud. Gianmarco Caruso: Tempo: a math-free clock for people with Down Syndrome	X	-	-	X	-
Stud. Cora Møller Jensen: Plattform for å gjøre reparasjon enkelt og tilgjengelig!	X	-	X	X	-
Stud. Sandra Løfsnæs: Utvikling ab produksjonsmodul for effektiv produksjon av australsk ferskvannshummer	X	X	X	X	-
Stud. Karoline Berg: The ASCENDER – making life simpler	X	-	X	X	X
Emmet Mc Cormack: Development of innovative immunotherapy for Acute Myeloid Leukemia	X	X	X	-	-
Hans Steinsland: Communication system for ingestible specimen collection device	X	?	X	-	-
Justas Zalieckas: Diamond sensor for point of care diagnostics	X	X	X	-	-
Hrvoje Miletic: A new immunotherapy for treatment of brain cancer	-	-	X	-	X
Stud. Mia Bjørlykke: SafeSki – en hybrid mellom skikjelke og vindsekk	X	-	X	X	-
Stud. Aslak Heining: Verdens mest bærekraftige fôrpellet for Cherax quadricarinatus	X	X	X	X	-
Stud. Frida Røvik, Mari Aune, Elin Hanevik: Hjelpesiden.no	X	-	X	X	-
Harsh Dongre: OFF-ON double functionalized nanodiamonds for targeted cancer treatment.	X	-	X	X	-
Bodil Holst: An eco-friendly icephobic lubrication	X	-	X	-	-
Line Bjørge: Precision surgery – developing intraoperative tumor-targeted fluorescence imaging	X	X	-	-	-
SVT-prosjekt					

Tabell V10 Utvalgte innovasjonsrettede sentra som UiB er vertskap for eller hovedpartner i.

Slate https://slate.uib.no
MediaFutures: Forskningscenter for ansvarlig medieteknologi og innovasjon https://mediafutures.no
SFI Smart Ocean - Fleksibel og kost-effektiv monitorering for forvaltning av et bærekraftig og produktivt hav. https://sfismartoocean.no
SFI CRIMAC - Centre for research-based innovation in marine acoustic abundance estimation and backscatter classification https://crimac.no
SFI Centre for research-based innovation on Mobile Mental Health
SFI Climate Futures Senter for forskningsdrevet innovasjon som utvikler klimavarpling for håndtering av klimarisiko https://www.climatefutures.no
SFI DigiWells: Digital Well Center for Value Creation, Competitiveness and Minimum Environmental Footprint https://digiwells.no
FME HyValue. https://hyvalue.no
Digitalt Liv Norge. Et nasjonalt senter for bioteknologisk forskning og innovasjon https://www.digitallifenorway.org/norsk/